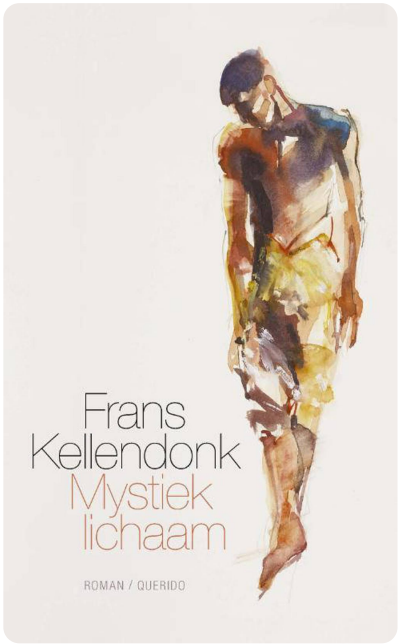
Nieuws: 'Mystiek lichaam' komt tot leven op het toneel

vrijdag, 4 september 2026
Auteur: Koster, Merle



De veelbesproken roman *Mystiek lichaam* uit 1986 van Frans Kellendonk komt opnieuw tot leven. Geen herdruk deze keer, maar een ware toneelvoorstelling bij Toneelschuur Producties onder regie van Koen Verheijden. De acteurs zijn net klaar met de derde repetitieweek en op 8 oktober 2026 gaat de voorstelling in première. De *Boekenkrant* sprak met de regisseur.

COOKIE-INSTELLINGEN

In het verhaal van *Mystiek lichaam* woont de zwaar conservatieve vader Gijselhart in Doornenhof samen met zijn volwassen kinderen, de ongehuwde zwangere Magda en de homoseksuele Leendert die kampt met de ziekte aids. Als de Joodse vader van het kind van Magda op de stoep verschijnt, kan het niet anders dan dat het tot een confrontatie komt.

Van boek naar toneel

Verheijden deed vier maanden over het schrijven van het script. Het vertalen van het boek naar het toneel vond hij bij deze roman lastiger dan bij andere stukken die hij maakte. “Soms voelde het alsof het boek zich niet wilde laten vertalen,” vertelt hij aan de *Boekenkrant*. Dit kwam mede door de structuur en de overkoepelende religieuze thema’s.

“Het concreet maken van de personages was een flinke uitdaging.” Het werk van Kellendonk is namelijk best abstract en filosofisch. Verheijden probeert dit helderder te maken. “Zeker in deze roman zijn de personages, op Leendert na, niet heel psychologisch uitgewerkt. Op toneel kan ik ze meer diepgang geven.” Dit moet de voorstelling toegankelijker maken voor een jonger publiek.

Thema’s

Een belangrijk thema in *Mystiek lichaam* is volgens Verheijden het omgaan met een ander, maar ook de uitsluiting van mensen die anders zijn dan jij bent. De spelleider wil laten zien dat groepen die uit elkaar liggen wel degelijk naar elkaar toe willen groeien, maar dat het ze niet lukt. Nog steeds een actueel thema. “Mensen van nu kijken misschien met een ander perspectief dan mensen veertig jaar geleden, maar de lading blijft denk ik hetzelfde.”

Volgens Verheijden komt die interne worsteling doordat mensen aan ‘The other othering’ doen. Vertaald naar het Nederlands is dat ‘iemand de ander maken’. De roman gaf dit heel slim aan door het woord ander altijd met een hoofdletter A te schrijven, iets wat tijdens een voorstelling natuurlijk niet kan. De regisseur laat dit gedrag op toneel daarom zien via de gesprekken van de vader. Hoe Gijselhart

COOKIE-INSTELLINGEN

angst heeft voor indringers en zich daarom krampachtig vast probeert te houden aan hoe het was. Dit heeft impact op de kinderen, wat ervoor zorgt dat ze willen ontsnappen. Het decor, opgebouwd als een kluis, helpt ook bij dit beeld.

De voorstelling laat zien wat de gevolgen van deze mentaliteit zijn. “Het gezin kan je zien als een microkosmos van de hele wereld.” Je ziet dit bij Magda die worstelt met de hindernissen van simpelweg een vrouw zijn en Leendert die zoekende is in zijn positie als homoseksuele man. Verheijden koos heel bewust specifieke fragmenten uit het boek, zodat mensen zich ook met verschillende personages kunnen identificeren. “Hopelijk zal deze voorstelling bij iedereen een andere snaar raken en zo ook verschillende gesprekken in de foyer laten ontstaan.”

De roman

Toen *Mystiek lichaam* veertig jaar geleden verscheen was Kellendonk al een gevierd auteur. Hij had al meerdere boeken op zijn naam staan die lovend waren besproken. *Mystiek lichaam* kon echter op minder goedkeuring rekenen, zeker na een negatief artikel van politicus Aad Nuis in *de Volkskrant*. Volgens veel critici was de roman namelijk antisemitisch, seksistisch en homofobisch. Desalniettemin prezen literatuurkenners Kellendonk wel voor zijn meerstemmigheid en stijl en won het boek de F. Bordewijk-prijs 1986. Uitgeverij Querido bracht op 6 mei dit jaar het boek opnieuw uit, dit keer met een nawoord van auteur Nina Polak.

Kaarten voor de voorstelling zijn op de site van Toneelschuur Producties te koop.

—

Lees meer...

COOKIE-INSTELLINGEN